

КОГНІТИВНА ПСИХОЛОГІЯ

DOI 10.26565/2225-7756-2021-71-05
УДК 159.953.2:159.942.5

О. А. НЕВОЄННА (Олена Анатоліївна Невоенна)

к. психол. н., доцент,

доцент кафедри загальної психології

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

майдан Свободи, 6, Харків, Україна, 61022

<https://orcid.org/0000-0002-7578-9902>

E-mail: onevoenna@karazin.ua

Н. С. ЯРОШ (Ніна Сергіївна Ярош)

к. психол. н., доцент кафедри прикладної психології

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

майдан Свободи, 6, Харків, Україна, 61022

<https://orcid.org/0000-0001-5863-7600>

E-mail: ninayarosh88@gmail.com

ЗВ'ЯЗОК ЕМОЦІЙНОЇ ПАМ'ЯТІ (СПОГАДІВ) ТА ЗАХИСНИХ МЕХАНІЗМІВ МОЛОДІ

У статті досліджується феномен емоційної пам'яті особистості, що розуміється як пам'ять на емоційні стани, що мали місце в минулому. Встановлено значущий зв'язок між емоційною пам'яттю та захисними механізмами у молоді, при цьому захисні механізми опрацьовують спогади як далекого, так і недавнього минулого у зворотній пропорційності. Зазначається, що «присмні» за змістом, сильно емоційно забарвлені події далекого минулого у молоді відтворюються пропорційно у зворотному напрямку з такими захисними механізмами як «фресрія», «заперечення», «проекція», робота цих захисних механізмів, але децю по-різному, спрямована на усунення подій, здатних яким-небудь чином порушити або пошкодити роботу психіки. Визначено, що у молодих людей спогади, що віднесені за змістом до групи «нові», як давні так і недавні, пов'язані з захисними механізмами «витіснення» та «раціоналізація». Автори вказують, що завдяки «витісненню» поєднується «нова» інформація одразу з уже існуючою або витісняє її, якщо вона становить загрозу психіці індивіда.

Ключові слова: емоційна пам'ять, захисні механізми, емоційні події, переживання, молодь.

Як цитувати: Невоенна О., Ярош, Н. (2021). Зв'язок емоційної пам'яті (спогадів) та захисних механізмів молоді. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Психологія»*, (71), 43-49. <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2021-71-05>

In cites: Nevoenna, O., Yarosh, N. (2021). The relationship between emotional memory (memories) and protective mechanisms of young people. *Visnyk of V.N. Karazin Khar'kin National University. Series "Psychology"*, (71), 43-49. (in Ukrainian). <https://doi.org/10.26565/2225-7756-2021-71-05>

Постановка проблеми. Незважаючи на відносно ретельну опрацьованість проблеми пам'яті в порівнянні з іншими психологічними проблемами, вона продовжує широко досліджуватися в психології, і ця проблематика ще далеко не вичерпана. Багато питань в умовах сьогодення залишаються спірними й актуальними й вимагають подальшого вивчення. Так, невирішеною і мало досліджуваною є проблема взаємозв'язку емоційної пам'яті і захисних механізмів особистості.

Емоційна пам'ять визначається як пам'ять на почуття, переживання особистості. Почуття, пережиті людиною і збережені в пам'яті, можуть спонукати до дії або, навпаки, утримувати її від їх виконання. Вторинні почуття завжди відрізняються від первинних, так як з часом змінюється їх сила, зміст і характер. Емоції забезпечують міцність

запам'ятовування, тому інформація, що викликає емоційні переживання, запам'ятовується легше і на довгий період. Також, емоції завжди сигналізують про те, як задовольняються наші потреби й інтереси, як здійснюються наші відносини з навколишнім світом. Емоційна пам'ять має індивідуальний характер і повністю пов'язана з індивідуальними характеристиками особистості. Однією з яких є індивідуальний набір домінуючих захисних механізмів особистості, що слугує фільтром, завдяки якому особистість може перешкоджати актуалізації емоції або, принаймні, змінити її.

Пам'ять виконує когнітивні та продуктивні функції у структурі діяльності (С. Бочарова, 2007). Вона не тільки фіксує образи об'єктів, умов і обставин діяльності людини, тих станів, в яких вона перебувала в процесі діяльності, але й має

властивість реконструювати зі своїх змістів нові патерни активності завдяки зв'язкам з перцептивною, розумовою, моторною та емоційно-мотиваційною підсистемами особистості.

Актуалізується питання дослідження зв'язку емоційної пам'яті та захисних механізмів особистості. Важливим постає розуміння які емоції та почуття, збережені в пам'яті особистості, пов'язуються з певними стрес-захисними патернами поведінки. Відзначимо також, що психологічний захист є системою регуляторних механізмів, які спрямовані на усунення або зведення до мінімуму негативних, що травмують особистість, переживань, пов'язаних із внутрішніми конфліктами, станами тривоги та дискомфорту. Таким чином, психологічний захист можна розглядати як феномен, що інтегрується у мнемічний досвід особистості, та може бути тісно пов'язаним саме з пам'яттю емоцій, почуттів, переживань.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

М. Кузнецов (2010) запропонував структурно-функціональну модель емоційної пам'яті, що відображає її місце, та функції у мнемічній системі особистості. О. Лактіонов зазначає, що події людського життя, що мають власне емоційний заряд виступають психологічними одиницями структурно-динамічної організації мнемічного досвіду особистості. Фіксуючись у пам'яті, вони прив'язуються до певного моменту на осі часу і символізують певний досягнутий результат життєдіяльності. О. Лактіонов відстоював суб'єктивне у розумінні людини, розглядає індивідуальний досвід як місце та спосіб розгортання особистісних структур. Індивідуальний досвід (а разом із ним і мнемічний) у цій концепції є центральним поняттям у структурі особистості і у масштабі всієї життєдіяльності.

Варто зазначити, що емоційна пам'ять рідко зустрічається у психологічних наукових розвідках як окремий предмет дослідження, що також

зазначає у своїй дисертаційній роботі М. Кузнецов. Частіш за все емоційна пам'ять є інтегрованою у комплексні дослідження пам'яті в цілому. Проте, не варто нівелювати наявні дослідження емоційної пам'яті, виконані О. Невоенною, які актуалізують емоційну пам'ять як предмет наукових доробок в контексті дослідження особливостей емоційної пам'яті у представників різних поколінь (О. Невоенна, 2011).

Більшість сучасних досліджень проблеми емоційної пам'яті пов'язані із питанням її розвитку у дітей шкільного та підліткового віку (О. Прядко, 2021; Ю. Кухарик, 2021). Окрім онтогенетичних питань вивчення емоційної пам'яті наявними є дослідження останніх років, що присвячені вивченню емоційної пам'яті як культурно-історичного феномену (М. Мусійчук, & М. Кулашева, 2020). Сучасні зарубіжні наукові доробки, присвячені вивченню емоційної пам'яті, сфокусовані на психофізіологічних аспектах означеного психологічного феномену (С. Hsu, L. Ney, C. Honan, & K. Felmingham, 2021). Крім того, великий відсоток досліджень присвячено вивченню емоційної пам'яті в контексті нейропсихології та нейробиології. D. Denis, & S. Kim (2021) визначають нейрофізіологічні особливості формування емоційної пам'яті після стресу в особистості.

Метою даного дослідження є вивчення взаємозв'язку між емоційною пам'яттю і захисними механізмами особистості у студентів.

Результати дослідження

У дослідженні взяло участь 76 студентів механіко-математичного, соціологічного, історичного факультетів ХНУ імені В. Н. Каразіна денної та заочної форми навчання, а також молоді люди, що вже працюють. До групи опитуваних входили молоді люди віком від 20 до 30 років.

Для вивчення особливостей емоційної пам'яті застосовано методику «Аналіз спогадів про життєві події» П. Блонського, результати дослідження представлено у таблиці 1.

Таблиця 1. Результати дослідження особливостей емоційної пам'яті за методикою П. Блонського

Види спогадів	Недавні спогади (близьке минуле)		Давні спогади (давнє минуле)	
	Кількість спогадів	%	Кількість спогадів	%
«приємні»	210	50	206	48
«неприємні»	98	24	108	25
«нові»	92	22	86	20
«інші»	16	4	26	6

Виходячи з даних наведених у таблиці (див. табл.1) відносно спогадів про події недавнього минулого в групі досліджуваних молодих осіб ми бачимо, що вони перш-за все згадують приємні за змістом події (50% від загальної кількості подій).

Серед них більш всього спогадів, що стосуються міжособистісних відносин (одруження; початок спільного життя з коханим; народження; відновлення зв'язків з другом), спогадів, що пов'язані з кар'єрою (успіх на роботі; підвищення;

виплатив позику) та спогади, що пов'язані з відпочинком та розвагами (подорож на море з коханою людиною; відпочинок за кордоном; катання на лижах; прогулянка пароплавом).

Неприємні недавні спогади склали 24% від загальної кількості подій. До таких спогадів досліджувані віднесли індивідуально-особисті спогади (хвороби; травми; операції рідних), соціальні, міжособистісні спогади (зради; вимушені пересування; сварки з рідними).

З невеликою різницею досліджувані згадували спогади, що за змістом віднесені до групи «нові» (22% від загальної кількості подій). Серед них більшою мірою склали індивідуально-особисті спогади (колаж бажань; участь у фотосесії; поява нової домашньої тварини) та спогадів, що пов'язані з кар'єрою (вступ на 2 вищу; офіційне влаштування на роботу, перший запис в трудовій книжці; підвищення, освоєння нових навичок в роботі).

Відносно подій, що згадують досліджувані про далеке минуле, то можна спостерігати, що кількість та відсоткова частина спогадів така ж, яка була отримана відносно недавніх спогадів. Але за змістом вони різняться, що є наслідком віку, а саме дитинства.

Так приємні давні події склали 48% від загальної кількості подій. Серед них більшою мірою відтворені соціальні, міжособистісні спогади, які пов'язані з відпочинком (поїздка в інше місто; подорож на море з рідними; екскурсія з однокласниками) та індивідуально-особисті спогади (народження рідних; перші побачення; освоєння нових навичок, умінь).

Неприємні давні події склали 25% від загальної кількості подій. Основна частина цих подій складається з індивідуально-особистісних спогадів (втрати домашніх тварин; травми; емоційні розлади) та соціальних, міжособистісних спогадів (сварки; бійки; скривдження; образи; сварки серед рідних).

Та давні події, що віднесені за змістом до групи «нові», склали 20% від загальної кількості подій. Серед них більшою мірою склали спогади пов'язані з початком навчанням й матеріального характеру (придбання; початок навчання; враження від першого досвіду; приємні несподіванки, подарунки) та індивідуально-особисті спогади (перший поцілунок; поява домашньої тварини).

Згідно з отриманими результатами, варто зазначити, що досліджувані в значно більший мірі відтворюють позитивно забарвлені спогади, менше – негативно забарвлені і з мінімальним показником – нейтральні спогади. Можливо це пов'язано з тим, що інформація, що відкладається в пам'яті, про події як би маркується емоціями, і від того, яке емоційне забарвлення отримала ця подія, залежать особливості зберігання його в

пам'яті. Тому неприємні епізоди, проходячи фільтр захисних механізмів, мають тенденцію швидко забуватися, видозмінюватися, перетворюватися, а можуть і зовсім «зникнути», але щасливі хвилини зберігаються роками.

З чотирьох груп спогадів найбільше всього досліджувані згадували та відтворювали саме приємні та неприємні за змістом спогади, тому що емоційно забарвлені події краще зберігаються й відтворюються. Адже емоційна пам'ять характеризується тим, що емоційно забарвлені події легко відтворюються, але вже без переживання емоції, хоча з деяким афективним відбитком.

Не менш важливим є те, що за допомогою деяких неприємних спогадів людина отримує досвід, з якого робить висновки й знає, як уникнути негативних відчуттів, знає, якими можуть бути наслідки або які можливо очікувати результати в подібних чи таких саме ситуаціях.

Отже, досліджувані властиво більшою мірою згадувати за змістом приємні та емоційно позитивно забарвлені спогади. Це пов'язано з тим, що приємні спогади зберігаються й відтворюються краще неприємних за допомогою витіснення з пам'яті всього, що викликає обтяжливі відчуття. Неприємні та «нові» події згадуються значно в меншій кількості, при чому неприємних за емоційною насиченістю подій відтворюється більше. Молоді люди згадують відносно змісту усіх подій більшою мірою такі, які носять індивідуально-особистісний та міжособистісний характер.

Для визначення особливостей захисних механізмів у молоді застосовано методіку «Індекс життєвого стилю» (Плутчик-Келерман-Конте), яка визначає 8 базових захистів, що тісно пов'язані з базальними емоціями психоеволюційної теорії. До основних, домінуючих захисних механізмів у молоді відносяться «раціоналізація» (17% вибірки) та «проекція» (16% вибірки). Захисний механізм «раціоналізація» у молоді проявляється в тому, що досліджувані властиво долати переживання, викликані неприємною або суб'єктивно несприйнятливою ситуацією за допомогою логічних установок, пояснень і маніпуляцій, навіть за наявності переконливих доказів на користь протилежного. «Проекція» як захисний механізм відображується в тому, що досліджувані властиво прагнуть приписувати іншим людям неусвідомлені й неприйнятні для особи почуття і думки. Таким чином випробувані локалізуються зовні і стають як би вторинними.

Випробувані з захисними механізмами «компенсація» (13% вибірки) властиво знаходити заміну реального або уявного недоліку, дефекту нестерпного почуття іншою характеристикою,

найчастіше за допомогою фантазування або привласнення собі властивостей, достоїнств, цінностей, поведінкових характеристик іншої особи. При домінуванні такого захисного механізму як «регресія» (13% вибірки) особа у своїх поведінкових реакціях прагне уникнути тривоги шляхом переходу на більш ранні стадії розвитку лібідо. Випробувані із домінуючим захисним механізмом «заперечення» (12% вибірки) схильні заперечувати деякі фруструючі, що викликають тривогу обставини, або який-небудь внутрішній імпульс, аспектів зовнішньої реальності, які, будучи очевидними для оточення, проте не приймаються, не визнаються самою особою. У випробуваних із домінуючим захисним механізмом «витіснення» (11% вибірки) психотравмуючі обставини або небажана інформація дійсно витісняються зі свідомості людини, хоча зовні це може виглядати як активна протидія спогадам і самоаналізу.

Такі захисні механізми як «заміщення» (9% вибірки) й «гіперкомпенсація» (8% вибірки) отримали мінімальний відсотковий показник в порівнянні з іншими, вони не є домінуючими серед випробуваних. Випробувані не схильні до розрядки пригнічених емоцій, як правило, ворожості, гніву, які спрямовуються на об'єкти, що представляють меншу небезпеку або доступніші, ніж ті, що викликали негативні емоції і почуття, як це властиво людям із домінуючим захисним механізмом «заміщення». А для освоєння такого захисного механізму, як «гіперкомпенсація» у досліджуваних ще недостатньо досвіду, який належить мати при використанні такого механізму.

Для виявлення кореляційного зв'язку між захисними механізмами та давніми й недавніми спогадами досліджуваних був використаний коефіцієнт кореляції Пірсона (див. табл. 2).

Таблиця 2. Результати кореляційного аналізу захисних механізмів та спогадів досліджуваних

Шкали методики дослідження захисних механізмів «Індекс життєвого стилю» Плутчик-Келерман-Конте	Шкали методики дослідження особливостей емоційної пам'яті П. Блонського							
	Недавні приємні спогади	Недавні неприємні спогади	Недавні «нові» спогади	Недавні «інші» спогади	Давні приємні спогади	Давні неприємні спогади	Давні «нові» спогади	Давні «інші» спогади
«Витіснення»	-	-0,478**	-0,343**	-	-	-0,362**	-0,263*	-
«Регресія»	-	-	-	-	-0,316**	-	-	-
«Заміщення»	-	-	-	-	-0,241*	-	-	-
«Заперечення»	-	-	-	-	-0,314**	-0,491**	-	-
«Проекція»	-	-	-	-	-0,391**	-	-	-
«Компенсація»	-	-	-	-	-0,249*	-	-	-
«Гіперкомпенсація»	-0,244*	-	-	-	-0,237*	-	-	-
«Раціоналізація»	-	-0,365**	-0,277*	-0,235*	-	-	-0,294*	-0,232*

Примітка. * $r \leq 0,01$; ** $r \leq 0,05$

Виявлено значущий кореляційний зв'язок між емоційною пам'яттю та захисними механізмами у молоді. Варто зазначити, що усі значущі кореляційні зв'язки показників емоційної пам'яті та захисних механізмів, є негативними. Тобто, вираженість застосування певних захисних механізмів особистості певним чином корелює із зниженням частоти емоційних спогадів у досліджуваній вибірці осіб. Приємні за змістом події далекого минулого мають зворотній зв'язок з такими захисними механізмами, як «регресія» ($r = -0,316$ при $p \leq 0,05$), «заперечення» ($r = -0,314$ при $p \leq 0,05$), «проекція» ($r = -0,391$ при $p \leq 0,05$), що пояснюється тим, що робота захисних механізмів направлена на усунення подій здатних яким-небудь чином порушити або пошкодити роботу психіки. Тобто, в деякому плані приємні, сильно емоційно забарвлені події можуть розглядатися захисними механізмами як шкідливими по відношенню до

психіки. І таким чином, кількість відтворених позитивних спогадів зменшується.

При роботі захисного механізму «раціоналізація» ($r = -0,277$ при $p \leq 0,01$ (недавні події) та $r = -0,294$ при $p \leq 0,05$ (давні події) «нові» події можуть бути розглянуті як події з невизначеним емоційним забарвленням і порівняними з подіями, які вже відбувалися в житті людини. Завдяки цьому, несподівана реакція психіки на нову подію стає менш травмуючою, та в деяких випадках, навіть, нейтральною, за рахунок цього відтворюються досліджуваними менше. Що стосується категорії спогадів «інші», як давні ($r = -0,235$ при $p \leq 0,01$), так і недавні ($r = -0,232$ при $p \leq 0,01$), то за рахунок того, що ці події найменш емоційно забарвлені та в більшості випадків нейтральні, поєднуються у зворотній зв'язок із захисним механізмом «раціоналізація», відтворюються досліджуваними найменше. Тобто,

за рахунок своєї нейтральності вони найменше запам'ятовуються. У випробуваних з домінуючим захисним механізмом «витіснення» гірше відтворюються спогади, що віднесені за змістом до групи «нові», які характеризуються як несподіване, загадкове, що викликає явну емоційну реакцію, проте невизначеного знаку. Тому, вони або поєднують нову інформацію одразу з вже існуючою, або витісняють її, якщо вона становить загрозу психіці індивіда.

Досліджуючи зв'язок захисних механізмів із неприємними спогадами (давніми та недавніми), у особистості активізуються такі захисні механізми як «витіснення», «заперечення», «раціоналізація». Проте, варто відзначити, що механізми «витіснення» ($r = -0,478$ при $p \leq 0,05$) та «раціоналізація» ($r = -0,362$ при $p \leq 0,05$) є характерними для неприємних спогадів особистості, що відбулись недавно у її житті. Тобто, особистість або невмотивовано забуває неприємно забарвлені емоційно події, або ж намагається пояснити свої дії, що вже відбулися, і які були негативно сприйняті оточенням. Для давніх емоційно неприємних подій досліджувані не застосовують раціоналізацію, проте активізується «витіснення» ($r = -0,362$ при $p \leq 0,05$) та «заперечення» ($r = -0,491$ при $p \leq 0,05$). Тобто, давній негативний мнемічний досвід особистість намагається превентивно відгородити від себе, витісняючи та заперечуючи ті події, що містять емоційно-загрожуючу складову для її свідомості.

Аналізуючи загалом ті механізми, які «включаються» в обробку різного виду емоційних спогадів, окремої уваги вимагає глибшого вивчення механізму захисту «раціоналізація». Цей механізм має найбільшу кількість значущих кореляційних зв'язків із спогадами досліджуваних, і варто відмітити, що найчастіше використовується як ведучий тип захисного реагування у вибірці досліджуваних. Крім того, цікавим є той факт, що більшість отриманих кореляційних зв'язків захисних механізмів поєднуються із давніми емоційно приємними спогадами та переживаннями, що потребує подальшого теоретико-емпіричного вивчення.

Отже, в результаті дослідження зв'язку емоційної пам'яті та захисних механізмів особистості можна дійти висновку, що емоційна пам'ять пов'язана із захисними механізмами, які у свою чергу, являють собою своєрідні фільтри, пропускаючи інформацію через себе: або блокуючи її, або спотворюючи такою, що вона втрачає свій спочатку загрозливий характер для людини. Розуміння мнемічного досвіду особистості дає можливість, таким чином, усвідомлювати стрес-захисну поведінку людини по

відношенню до різноманітних подій у її житті. Тобто, прагнучи позбавитися певних емоційних станів та переживань людина виробляє у себе захисні механізми; психологічний (психічний) захист «захищає» сферу свідомості від небажаних емоцій, що травмують особистість.

Висновки

У результаті дослідження встановлено, що молодим людям властиво більшою мірою згадувати приємні за змістом спогади індивідуально-особистісного та міжособистісного характеру. Виявлено, що домінуючими захисними механізмами у молоді є «раціоналізація» як властивість долати переживання, викликані неприємною або суб'єктивно неприйнятною ситуацією за допомогою логічних установок, пояснень, та «проекція» як прагнення приписувати іншим людям неусвідомлювані та неприйнятні почуття й думки.

Виявлено значущий кореляційний зв'язок між емоційною пам'яттю та захисними механізмами у молоді. Визначено, що усі значущі кореляційні зв'язки показників емоційної пам'яті та захисних механізмів, є негативними. Вираженість застосування певних захисних механізмів особистості певним чином корелює із зниженням частоти емоційних спогадів у досліджуваній вибірці осіб.

Приємні за змістом події далекого минулого мають зворотній зв'язок з такими захисними механізмами, як «регресія», «заперечення», «проекція», що пояснюється тим, що робота захисних механізмів направлена на усунення подій здатних яким-небудь чином порушити або пошкодити роботу психіки. Тобто, в деякому плані приємні, сильно емоційно забарвлені події можуть розглядатися захисними механізмами як шкідливими по відношенню до психіки. Розуміння мнемічного досвіду особистості дає можливість, таким чином, усвідомлювати стрес-захисну поведінку людини по відношенню до різноманітних подій у її житті.

Перспективами подальших досліджень є вивчення емоційної пам'яті на травмуючі події, травматичну пам'ять та особливості стрес-захисної поведінки людини, котра знаходиться в різних життєвих обставинах.

Список використаної літератури

- Бочарова С.П. Психологія і пам'ять. Теорія і практика для навчання і роботи. Харків: Гуманитарний центр, 2007. 384 с.
- Кузнецов М.А. Емоційна пам'ять людини. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Сер. «Психологія»*, 2010. №913. С. 93-98. https://divovo.in.ua/pars_docs/refs/27/26366/26366.pdf.
- Кухарик Ю. А. Розвиток пам'яті в молодшому шкільному віці. *Концептуальні шляхи розвитку науки*

та освіти. матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Львів, 2021. С. 32-34. <http://lviv-forum.inf.ua/save/2021/29-30.04.2021/%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%202.pdf>.

Лактионов А.Н. Координаты индивидуального опыта. 2-е изд. Харьков: ХНУ имени В.Н. Каразина, 2010. 366с.

<http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/3240/2/Koordinati.pdf>.

Мусійчук М. В., Кулашева М. В. Эмоциональная память, как культурно-исторический феномен. *Актуальные проблемы современной науки, техники и образования*. 2021. С. 433-443.

Невосна О.А. Вивчення особливостей пам'яті у представників різних соціальних груп. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Харків. 2008. Вип. 793. С. 316-320.

Невосна О.А. Порівняння емоційної пам'яті у представників різних поколінь. *Вісник Харківського*

національного університету імені В.Н. Каразіна. Харків. 2011. Вип. 985. С. 164-170. http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgijrbis_64.exe?c21com=2&ci21dbn=ujrn&p21dbn=ujrn&image_file_download=1&image_file_name=pdf/vkhipc_2011_985_48_42.pdf.

Прядко О. М. Розвиток емоційної пам'яті у дітей молодшого шкільного віку на уроках музичного мистецтва. *Грааль науки*, 2021. №1. С. 399-402. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.02.2021.082>

Denis, D., Kim, S. Y., Kark, S. M., Daley, R. T., Kensinger, E. A., & Payne, J. D. Slow oscillation \square spindle coupling is negatively associated with emotional memory formation following stress. *European Journal of Neuroscience*. 2021. <https://doi.org/10.1111/ejn.15132>

Hsu, C. M. K., Ney, L. J., Honan, C., & Felmingham, K. L. Gonadal steroid hormones and emotional memory consolidation: A systematic review and meta-analysis. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*. 2021. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2021.09.010>

Стаття надійшла до редакції 26.10.2021

Стаття рекомендована до друку 07.12.2021

O. NEVOIENNA (Olena Nevoienna)

PhD (Candidate of Psychological Science), Associate Professor of the General Psychology Department V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv 6 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine, 61022

N. YAROSH (Nina Yarosh)

PhD (Candidate of Psychological Science), Associate Professor of the Applied Psychology Department V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv 6 Svobody Sq., Kharkiv, Ukraine, 61022

THE RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL MEMORY (MEMORIES) AND PROTECTIVE MECHANISMS OF YOUNG PEOPLE

The article examines the phenomenon of emotional memory of a person, which is understood as the memory of emotional states that took place in the past. A significant link has been established between emotional memory and protective mechanisms in young people, with protective mechanisms processing memories of both the distant and recent past in inverse proportion. It is noted that the "pleasant" in content, strongly emotionally colored events of the distant past in young people are reproduced proportionately in the opposite direction with such protective mechanisms as "regression", "denial", "projection", the work of these protective mechanisms, but in different ways. aimed at eliminating events that could in any way disrupt or damage the work of the psyche. It has been determined that young people's memories, which are classified as "new" in terms of content, both old and recent, are related to the protective mechanisms of "displacement" and "rationalization". The authors point out that "displacement" combines "new" information immediately with existing or displaces it if it poses a threat to the individual's psyche.

Keywords: emotional memory, protective mechanisms, emotional events, experience, youth.

References

Bocharova, S.P. (2007) *Psychology and memory. Theory and practice for learning and work*. Khar'kov: Humanytarnyy tsentr.

Denis, D., Kim, S.Y., Kark, S.M., Daley, R.T., Kensinger, E.A., & Payne, J.D. (2021) Slow oscillation \square spindle coupling is negatively associated with emotional memory formation following stress. *European Journal of Neuroscience*. <https://doi.org/10.1111/ejn.15132>

Hsu, C.M.K., Ney, L.J., Honan, C., & Felmingham, K.L. (2021) Gonadal steroid hormones and emotional memory consolidation: A systematic review and meta-analysis. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2021.09.010>

Kukharyk, YU.A. (2021). Memory development in early school age. *Kontseptual'ni sblyakhy rozvytku nauky ta osvity: materialy III Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi*, 32-34. <http://lviv-forum.inf.ua/save/2021/29-30.04.2021/%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%202.pdf>

Kuznyetsov, M.A. (2010) Emotional memory of a person. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'nogo universytetu imeni V.N. Karazina. Ser. «Psykhobohiyay»*, 913, 93-98. https://divovo.in.ua/pars_docs/refs/27/26366/26366.pdf

Laktionov, A.N. (2010). Individual experience coordinates. Khar'kov: KHNU imeni V.N.Karazina. <http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/3240/2/Koordinati.pdf>

Musiychuk, M.V. & Kulashova, M.V. (2021). Emotional memory as a cultural and historical phenomenon. *Aktual'nyye problemy sovremennoy nauki, tekhniki i obrazovaniya*. 433-443.

- Nevoynna, O.A. (2008). Studying the features of memory in representatives of different social groups. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'nogo universytetu imeni V.N. Karazhina*. 793. 316-320.
- Nevoynna, O.A. (2011) Comparison of emotional memory in different generations. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'nogo universytetu imeni V.N. Karazhina*. 985. 164-170. http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgii_rbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VKhIPC_2011_985_48_42.pdf
- Pryadko, O.M. (2021). Development of emotional memory in children of primary school age in music lessons. *Hraal' nauky*. 399-402. <http://dx.doi.org/10.36074/grail-of-science.19.02.2021.082>

The article was received by the editors 26.10.2021

The article is recommended for printing 07.12.2021
